

Олег Коробов,

*здобувач бакалаврського рівня вищої освіти,
факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя,
(Державний університет «Житомирська політехніка»)*

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ

Постановка проблеми. Право на достатній рівень життя, яке гарантує свободу від бідності, є основним правом людини, визначеним в Конституції України [3]. Проте, науковці зазначають, що у сучасних умовах в Україні спостерігається зростання рівня соціального та економічного розшарування, що призводить до нерівності у доступі до основних соціальних потреб. Погіршення якості життя людей свідчить про те, що право на достатній рівень життя в країні не забезпечується в повній мірі, що потребує подальшого вирішення, особливо в контексті сучасних євроінтеграційних процесів, а також в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Вперше в історії соціальні права людини, у тому числі право на достатній рівень життя, були проголошені в Загальній декларації прав людини. Так, ст. 25 Декларації закріпила, що «Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, що є необхідним для підтримки здоров'я та добробуту її самої і її сім'ї, та право на забезпечення у випадку безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, настання старості чи іншої випадкової втрати засобів для існування з незалежних від неї обставин» [2].

Дане положення закріплено не лише у Загальній декларації прав людини, а й у Міжнародному Пакті про економічні, соціальні та культурні права людини. Відповідно до ст. 11 Пакту, держави, що його ратифікували, визнають право кожного на гідний рівень життя для себе та своєї сім'ї, включаючи достатнє харчування, одяг та житло, та зобов'язані постійно покращувати умови проживання. Ст. 12 Пакту наголошує на праві кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я, передбачаючи широкий спектр заходів, які держави здійснюють для забезпечення цього права [4].

Обов'язки, що покладені на країни-учасниці Міжнародного Пакту про економічні, соціальні та культурні права, також повністю застосовні й до України, яка має дотримуватися міжнародних стандартів. Тому, якщо в національному законодавстві відсутні окремі норми, кожен громадянин має право захищати свої права, посилаючись на міжнародне право.

Особливе місце щодо права людини на достатній рівень життя посідає Конвенція №102 Міжнародної організації праці (МОП) про мінімальні норми соціального забезпечення. Дана Конвенція є універсальною за змістом, адже охоплює не лише всі основні види соціального захисту, які покликані запобігти виникненню соціальних ризиків, а й встановлює рівень мінімальних норм періодичних виплат допомоги [5]. Окрім того, у ст. 5 Конвенції МОП №117 «Про головні цілі та норми соціальної політики» зазначається, що під час визначення та встановлення рівня прожиткового мінімуму необхідно приймати до уваги такі головні потреби, як продукти харчування, житло, медичне обслуговування та освіта [6].

Важливо відзначити, що вперше юридичне закріплення поняття «право людини на достатній рівень життя» з'явилося у Декларації прав і свобод людини і громадянина, прийнятій у Франції 24 червня 1793 року. Ця декларація зазначала, що «суспільство має священний обов'язок піклуватися про своїх громадян, надаючи їм їжу та забезпечуючи засоби існування, якщо вони не можуть забезпечити себе самі через безробіття або нездатність до праці» [1].

У своїх річних звітах про стан прав і свобод людини в Україні, Уповноважений Верховної Ради з прав людини вказує на поширені порушення конституційного права на достатній рівень життя з боку державних та місцевих органів влади та їх посадових осіб. Все це є несумісним із проголошеними Україною принципами соціальної та правової держави. В більшості випадків громадяни висловлюють загальне невдоволення низькими пенсіями та недостатнім рівнем соціального захисту, а також нерівністю щодо призначення соціальних допомог і відсутністю ефективних заходів щодо подолання бідності.

Висновки: аналіз міжнародно-правових актів, які гарантують право людини на достатній рівень життя, свідчить, що воно включає можливість здійснення основних прав для гідного та вільного розвитку особистості в економічній, соціальній та культурній сферах, а також забезпечення необхідних умов для здоров'я, добробуту та соціального захисту. Відповідно до цього, на законодавчому рівні в Україні повинно бути закріплено право кожному громадянину на достатній рівень життя шляхом визначення мінімальних соціальних стандартів, що відповідають економічним можливостям держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Декларація прав і свободи людини і громадянина 1789 року. URL: <http://constituanta.blogspot.com/2011/02/1789.html>.
2. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (ООН, 1966 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text.
5. Про мінімальні норми соціального забезпечення: Конвенція МОП від 28.06.1952 р. № 102. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_011#Text.
6. Про основні цілі та норми соціальної політики: Конвенція МОП № 117 від 22.06.1962. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_016#Text.

Науковий керівник: Николаєнко С. М., кандидат економічних наук, доцент кафедри психології і соціального забезпечення (Державний університет «Житомирська політехніка»)